

Motion

1977/78: 1873

av Eric Rejdnell m. fl.

med anledning av propositionen 1977/78:114 om ett centralt organ för informationsförsörjning, m. m.

I propositionen 1977/78:114 behandlas bl. a. frågan om mikrofilmning av svensk dagspress. För att utreda frågan om svensk dagspress bevarande tillsattes genom beslut den 18 maj 1973 av dåvarande statsrådet Moberg en kommitté bestående av sakkunniga vilka antog benämningen tidningsfilmningskommittén (TFK). Kommittén, som har avlämnat två rapporter (Ds U 1975:4 och Ds U 1976:14), föreslår i sin första rapport bl. a. att med tidningsfilmning förenad verksamhet bör åvila en inom Kungl. Biblioteket (KB) föreslagen organisationsenhet, Svenska Tidningsavdelningen (STA). TFK ansåg att STA skulle låta utföra den egentliga filmningen externt. Föredraganden anger i proposition 1977/78:114 att han som utgångspunkt för sina överväganden haft riksdagens ställningstagande år 1973. Han erinrar också om att han i propositionen 1977/78:97 om åtgärder för att bevara skrifter och ljud- och bildupptagningar i vad gäller pliktleveranser av dagstidningar har utgått från samma utgångspunkt.

Som vi bedömer det har utbildningsministern lagt TFK:s rapporter till grund för skrivningen i propositionen. Vi vill därför peka på vissa punkter i kommitténs rapporter, där vi har avvikande mening. Men låt oss först konstatera att kommittén, som varit i kontakt med företag (motsv.) som här i landet kan tänkas framställa tidningsmikrofilm, har funnit att de bästa produktionstekniska förutsättningarna för tidningsfilmning föreligger i Stockholm och Kalmar. Däremot avstår man helt från att göra ett organisationsförslag med hela tidningsfilmningsverksamheten förlagd till Kalmar, och man gör inte heller någon ekonomisk analys av verkningarna av en sådan placering.

När det gäller fraktkostnaderna menar kommittén att dessa skulle bli avsevärt högre vid en förläggning av den retrospektiva filmningen i Kalmar, medan den kontinuerliga filmningen ur fraktkostnadssynpunkt lika gärna kan förläggas dit. Sammantaget är skillnaderna marginella (bil. 1).

Mycket annat talar också för Kalmaralternativet. Exempelvis bedöms statens utgifter för ifrågavarande verksamhet bli minst 450 000 kronor/år lägre under den närmaste 15-årsperioden under i övrigt lika förutsättningar. Detta enligt bifogade beräkning av landstinget i Kalmar reprograficentral (bil. 2).

Kommittén har – enligt vårt förmenande – felaktigt fastnat i föreställningen att denna verksamhet nödvändigtvis måste ligga inom KB. Vi anser att den mycket väl kan organiseras så, att berörda bibliotek får de produkter

som de skall ha utan denna koppling.

I Kalmar har landstingets arbetsvård en mikrofilmningsverksamhet, som är planerad för att ge rum även åt tidningsfilmning. Av remissvaren framgår att såväl länsstyrelsen som länsarbetsnämnden i Kalmar län, Kalmar läns landsting och Kalmar kommun lagt stor vikt vid det faktum att Kalmarregionen under senare tid fått stora sysselsättningsproblem. Utöver dessa organ har även arbetsmarknadsstyrelsen förordat en förläggning till Kalmar.

På s. 90 i propositionen hävdar föredraganden att ansvaret för nationalexemplaret av det svenska trycket skall ligga hos KB. Uppgiften att svara för mikrofilmning av den svenska dagspressen är enligt hans mening en del av detta ansvar. Vidare menar föredraganden att det bör ankomma på KB att infordra anbud och ta ställning till var och hur filmningsverksamheten i detalj skall bedrivas. Det förutsättes att möjligheterna att förlägga själva filmningen såväl till Stockholmsområdet som utanför detta undersökes. Avgörande skall vara dels de biblioteksmässiga krav som bör ställas, dels en ekonomisk bedömning av olika alternativ.

Vi anser det oriktigt att överlämna detta ställningstagande till KB. Som motivering härför vill vi anföra följande.

Bibliotekstekniska aspekter

Kommittén nämner som bibliotekstekniska uppgifter registrering och reklamtion vid kontinuerlig filmning samt val av förlaga vid den retrospektiva filmningen.

Ingen av dessa uppgifter är speciellt biblioteksteknisk, eftersom det gäller att på blankett eller kort ange data som hämtas från tidningen och placera dessa i därför avsedda fält på registerkortet (= blanketten).

Vad beträffar den retrospektiva filmningen gäller det att avgöra om föreliggande tidningssida kommer att vara läsbar i bildrutan. Här är fototeknisk erfarenhet mer väsentlig än biblioteksteknisk.

Man framhåller vidare att uppgifter av detta slag bör samordnas med motsvarande arbetsrutiner inom övriga delar av KB. Detta kan inte vara något krav, utan kravet måste vara att uppgifterna utförs så rationellt som möjligt, oberoende av hur man gör inom KB.

Ekonomiska aspekter

I sin behandling av de ekonomiska frågorna drar kommittén fram transportkostnaden men utelämnar totalkostnaderna.

Kommittén framhåller att en förläggning av den *retrospektiva filmningen* till Kalmar medför högre transportkostnader än om den förlades till Stockholmsområdet, men man ger ingen uppfattning om storleksordningen.

Även i Stockholmsalternativet kommer transporter att bli nödvändiga, t. ex. transport av lägg från olika bibliotek i landsorten för att komplettera

nationalexemplaret, transport av nationalexemplaret till filmningsenheten och åter.

Det mest praktiska och i längden sannolikt mest ekonomiska är att samla alla exemplaren av en svit på ett ställe och ur dessa ta fram ett nationalexemplar för filmning och därefter förstöra resten. Man vinner då den fördelen att alla berörda bibliotek åsamkas minsta möjliga arbete men får en välbefärlig gallring som följd.

Transportkostnaderna vid den retrospektiva filmningens förläggning till Kalmar är inte de enda kostnaderna i sammanhanget. Det är sannolikt så, att den totala kostnaden blir lägre i Kalmaralternativet än i Stockholmsalternativet.

Kommittén har inte redovisat totalbilden och därför kan slutsatsen att den retrospektiva filmningen bör förläggas till Stockholm inte anses tillräckligt styrkt, den kanske är helt vilseledande.

Beträffande den *kontinuerliga filmningen* anføres att med beaktande av transportkostnader före filmning kan den lika gärna förläggas till Kalmar som till Stockholmsområdet.

Vidare påpekar kommittén att om tidningsmaterialet efter filmning placeras som nationalexemplar i Bålsta, uppstår högre transportkostnader i Kalmaralternativet. Även här bygger man sitt ställningstagande på transportkostnaderna. Man har anledning anta att såväl själva filmningskostnaden som filmkopieringen blir billigare i Kalmaralternativet.

Viktigt är också att konstatera att kommittén inte diskuterat en organisation med hela verksamheten förlagd till Kalmar, innefattande beredning, produktion och marknadsföring.

Vi hävdar att varken produktionstekniska eller bibliotekstekniska skäl hindrar en förläggning av verksamheten till Kalmar. Däremot talar starka ekonomiska, socialpolitiska och regionalpolitiska skäl för en förläggning av verksamheten dit.

Kalmar län har i mycket ringa omfattning kommit i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet. Genom riksdagens beslut om nedläggning av F 12 bortfaller ca 500 arbetstillfällen. Regeringen har tidigare utlovat att länet skall kompenseras härför. Det är här inte fråga om en *utlokalisering* från Stockholm utan om en *lokalisering* av en ny verksamhet. Därför är det lämpligt att som lokaliseringsort välja Kalmar, som därmed erhåller ett välbefärligt tillskott av statlig verksamhet. Reprograficentralen i Kalmar, som är en av länets arbetsvårdsverkstäder, skulle härigenom få en ny meningsfull arbetsuppgift.

Hemställan

Med anledning av det i motionen anförda föreslås
att riksdagen i detta ärende uttalar att mikrofilmning av svensk
dagspress lokaliseras till Kalmar.

Stockholm den 5 april 1978

ERIC REJDNELL (fp)

IVAN SVANSTRÖM (c)

INGRID ANDERSSON (m)

MARIANNE JÖNSSON (c)

LARS SCHÖTT (m)

FRITZ BÖRJESSON (c)

Bilaga I

Transportkostnader (1977-10-25)

a) Från SJ respektive Svelast har nedan angivna priser erhållits för ett gods vägande 100 kg och fördelat i manuellt hanterbara kollin.

Transportorter	Jv transport	inkl. moms	inkl. närtransport
Umeå → Bro	113	136	202
Umeå → Kalmar	151	182	248
Göteborg → Bro	86	104	170
Göteborg → Kalmar	91	110	176
Lund → Bro	99	119	185
Lund → Kalmar	78	94	160
Bro → Kalmar	92	111	177

b) Från lastbilsföretaget ASG har deras taxebestämmelser erhållits och med hjälp av dessa har nedan angivna priser framräknats. Dessa gäller från dörr till dörr.

Transportorter	Godsvikt		
	100 kg	1 000 kg	2 000 kg
Umeå → Bålsta	109	575	1 230
Umeå → Kalmar	121	734	1 673
Göteborg → Bålsta	113	593	974
Göteborg → Kalmar	90	422	848
Lund → Bålsta	112	583	1 227
Lund → Kalmar	80	383	750
Bålsta → Kalmar	98	470	959
Stockholm → Bålsta	60	315	528

Som framgår av tabellerna är lastbilsfrakt med ASG väsentligt billigare än motsvarande frakt med SJ och Svelast.

Ekonomiska beräkningar

Kommittén beräknar kostnader för tidningsfilmningen enligt följande:

Retrospektiv filmning

Kommittén beräknar 400 000 kronor/år under 15 år för en årlig produktion av 830 000 filmrutor

$$\frac{400\,000}{830\,000} = 0,482 \text{ kronor/filmruta}$$

Kalmar räknar med 0,33 kronor/filmruta, vilket ger en minskad kostnad av

$$830\,000 \times 0,152 = 126\,160 \text{ kronor/år för statsverket.}$$

Läskopior av den retrospektiva filmningen:

Kostnaden har uppskattats till 0,6 miljoner kronor/år för 6 läskopior/original, vilket ger 0,120 kronor/filmruta.

Kalmar räknar med 0,11 kronor/filmruta, vilket ger en kostnadsminskning för Kalmaralternativet med

$$6 \times 830\,000 \times 0,01 = 49\,800 \text{ kronor/år}$$

Kontinuerlig filmning

370 000 kronor/år för 700 000 filmrutor (exponeringar) vilket är

$$\frac{370\,000}{700\,000} = 0,53 \text{ kronor/filmruta i 1974 års penningvärde, vilket motsvarar } 0,53 \times 1,30 = 0,69 \text{ kronor/filmruta i 1977 års penningvärde.}$$

Kalmar räknar med 0,33 kronor/filmruta i 1977 års penningvärde. Skillnaden $0,69 - 0,33 = 0,36$ kronor/filmruta, vilket ger en minskad årlig kostnad för statsverket vid en förläggning av verksamheten till Kalmar av $700\,000 \times 0,36 = 252\,000$ kronor

Läskopior av den kontinuerliga filmningen

För att förse låneavdelningen med en omgång läskopior av den årliga produktionen av originalfilm beräknar kommittén 100 000 kronor/år vilket ger

$$\frac{100\,000}{700\,000} = 0:143 \text{ kronor/filmruta i 1974 års penningvärde, som}$$

motsvarar 0:186 kronor/filmruta i 1977 års penningvärde

Kalmar beräknar 0:11 kronor/filmruta i 1977 års penningvärde, vilket ger

$$700\,000 \times (0:186 - 0:11) = 700\,000 \times 0:075 = 51\,800 \text{ kronor/år i minskad kostnad för statsverket.}$$

Bil. 2:2

Ekonomisk sammanställning

Statens kostnadsminskning vid Kalmaralternativet ger följande sammanställning:

Retrospektiv filmning	126 160 kr.
Läskopior från retrospektiv filmning	49 800 kr.
Kontinuerlig filmning	252 000 kr.
Läskopior från kontinuerlig filmning	51 800 kr.
Summa	479 760 kronor